

ВІСНИК

ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

ОФІЦІЙНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

3/2010

ЗМІСТ

Пленуму Верховного Суду України від 19.03.2010 «Про вносення змін та доповнень до постанови Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 № 7 «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ»	6
Інформативні огляди та узагальнення судової практики	
Цивільні та оглядові листи Вищого господарського суду України	
Цивільний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2010 № 01-08/140 «Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві»	13
Цивільний лист Вищого господарського суду України від 23.03.2010 № 01-08/202 «Про Закон України «Про внесення зміни до статті 41 Господарського процесуального кодексу України щодо призначення судових експертиз»	16
Практичний коментар рішень та постанов господарських судів України	
С. В. Умови недійсності (нікчемності) та підстави визнання недійсними правочинів (договорів), які не відповідають вимогам щодо їх письмової форми	17
В. Про розмежування права власності та права господарського відання	29
О. Спори з приводу виконання банками своїх зобов'язань	34
Застосування штрафних санкцій є наслідком порушення зобов'язання, а припинення договору. Перспективи застосування у договірній практиці відомого	38
П. В. Вжиття заходів до забезпечення позову у справі про стягнення частки капіталу у статутному капіталі господарського товариства	44
Предмет доказування у справі про визнання права власності на об'єкт нерухомого будівництва	46
Нововиявлені обставини у справі про визнання права власності на квартиру у багатоквартирному житловому будинку	50
Повноваження об'єднання співвласників багатоквартирного будинку щодо управління майновим комплексом цього будинку	53
Особливості правового режиму допоміжних приміщень у багатоквартирних житлових будинках	56
П. Порушення провадження у справі та підготовка матеріалів до розгляду в суді господарського суду	60
Тематичного (огляди законодавства, судоустрою та судочинства, організації діяльності господарського суду)	
С. Ф. Поняття ефективності господарського судочинства	78
Кий А. Й. Незалежність судової влади в Україні в контексті міжнародних стандартів	83

<i>Новідомий В. І.</i> Проблема легітимності політико-правових інституцій: історичні витoki та теоретична концептуалізація	105
<i>Похиленко І. С.</i> Відвід судді в господарському процесі	111
<i>Кравчук Г. А.</i> Судова влада в Україні: особливості, функції та фінансова незалежність	118
<i>Данісієнко О. В.</i> Адміністративно-господарські санкції: проблеми, перспективи та шляхи подолання колізій при їх застосуванні	126
<i>Гондир Н. П.</i> Історія становлення та розвитку інституту превентивного захисту цивільних прав	133
<i>Сурко Т. Д.</i> Окремі аспекти судового захисту прав продавців нерухомого майна	140
<i>Патруненко Я. В.</i> Неустойка як забезпечення виконання зобов'язань при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти	144
<i>Голкачов Д. І.</i> Врахування статусу особи при визначенні розміру компенсації моральної шкоди	151
<i>Плишанченко В. І.</i> Участь держави у цивільних відносинах як передумова її цивільно-правової відповідальності	155

зпечуватиметься тією обста-
не декларуються ізольовано
унікативного середовища, а
всередині останнього, від-
чи статусу не просто фор-
юсті, а й реальних норм су-

norms, but in a way of institutionalization process of their discursive making and legitimacy. Thus, their legitimacy is provided with circumstance that they are not declared isolated from a publicly-communicative environment but are formed exactly inside such of environment, acquiring not only simply formal directive but becoming a real norm of public life.

Key words: *natural right, legitimacy.*

е р е л

1990.

ермас. — К. : Літопис, 2000.

л влади в умовах формування
Право України. — 2008. —

3. — М. : Мисль, 1988.

ення / С. И. Максимов. — Х. :

И. Новгородцев // Соч. — М. :

гической философии права и

ых институций: исто-

ализации идеи легитим-
ешних условиях демокра-
и кризисных явлений в
отожествлении «леги-

и (в том числе и юриди-
ционных этапов. Иссле-
ельно ее адекватности
зыми» нормами, сколько
ки и легитимации. При
т. что они не деклариру-
а формируются именно
ую директивность, а и

is: historical sources and

ualization of the idea of
ithin today's social life
crisis phenomena in legal
institutionalness».

ally-legal justification of
at legal normativeness in
as much by «prepared»

УДК 331.109.64

І. С. Похиленко,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри господарського права і процесу

Київського національного університету внутрішніх справ

ВІДВІД СУДДІ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Розглядаються проблемні питання щодо підстав та порядку відводу судді в господарському процесі.

Ключові слова: *відвід судді, підстави відводу, порядок відводу.*

В умовах формування правової держави та становлення громадянського суспільства в Україні, проведення політики європейської інтеграції суттєво підвищується роль суду в економічному житті суспільства, тому вкрай необхідним є вдосконалення існуючої законодавчої бази здійснення господарського судочинства. Чільне місце в господарському процесі займає інститут відводу судді як важливий процесуальний засіб забезпечення неупередженого й об'єктивного судочинства, що являє собою систему передбачених Господарським процесуальним кодексом України (далі — ГПК) норм, які забезпечують усунення з процесу розгляду справи будь-якого упередженого ставлення до осіб, які беруть участь у справі, з боку суду.

Останнім часом питання щодо відводу судді в господарському процесі комплексно не досліджувались. Окремі аспекти господарського судочинства відображені в працях К. М. Біди, В. Е. Беляневича, В. І. Горєвого, В. М. Коссака, В. Л. Костюка, Д. М. Прити-

ки, О. І. Харитонової, В. Д. Чернадчука, В. С. Щербини та ін.

Метою цієї статті є комплексне дослідження питання щодо відводу судді в господарському процесі та вдосконалення чинної нормативної бази на підставі аналізу положень чинного законодавства, зарубіжного досвіду та наукових розробок у цій сфері.

На сьогоднішній день питання відводу судді в господарському процесі регулюється положеннями ст. 20 ГПК [1]. Чинна стаття не містить визначення поняття відводу судді, проте таку дефініцію можна зустріти в науковій літературі. Так, на думку О. І. Харитонової [2, с. 101], відвід судді, тобто висловлення недовіри суду, — це єдина можлива процесуальна дія проти судді з боку окремих учасників судового процесу — позивача, відповідача та прокурора, якщо останній є учасником розгляду конкретної справи, що є однією з гарантій об'єктивного розгляду справи у суді. Ми підтримуємо таку позицію, проте вважаємо таке визначення

які беруть участь у підзуючи аналогічні му процесуальному — ЦПК) (п. 3 ст. 20) ивного судочинства .С) (п. 3 ст. 27), які дентичними, можна одавець значно їх и детальний перелік одичів сторони або часть у справі. Слід законопроекту ГПК 8 р. Д. М. Притика у чив відповідні поло-

дичами, містять та- «правові акти: так. «Про нотаріат» [7] до дітей, онуків, діда, із положень Сімей- дає підстави ствер- м'ї можна віднести: ей, усиновлювачів, прабабу, прадіда, х братів та сестер, у, пасинка; до роди- естер, тітку, дядька, шостої «Спадкове су України [9] ви- о перебувають між ках з обома члена- ступеня споріднен- аспекті цікавим е о Суду України у и поданнями Служ- ржавного комітету топереробної про- істерства фінансів)тлумачення поло- кону України «Про ист військовослуж- , частин четвертої і України «Про мілі- статті 22 Закону зпеку» (справа про міна «член сім'ї») рп/99 [10], в якому и висновку про такі ивства в сім'ї, як

кровна спорідненість, родинні зв'язки, шлюбні відносини, а положення про встановлення батьківства дають підстави для визнання ознаками сім'ї фактичних шлюбних відносин. До «інших родичів» віднесено діда, бабу, брата, сестру, а також вітчима і мачуху дитини та осіб, які постійно виховували дитину і утримували її як члени сім'ї, надаючи їй систематичну матеріальну допомогу.

Проводячи порівняльний аналіз із зарубіжним законодавством, слід відмітити положення п. 1 ст. 34 Господарського процесуального кодексу Республіки Білорусь [11], відповідно до якого суддя господарського суду не може брати участь у розгляді справи і зобов'язаний заявити самовідвід, якщо він є близьким родичем кого-небудь з осіб, які беруть участь у справі, їх представників, а якщо особа, яка бере участь у справі, є юридичною особою, — близьким родичем посадових осіб цієї юридичної особи, його засновників (учасників), власників.

Отже, можна дійти висновку, що законодавець Республіки Білорусь вчинив досить мудро, передбачивши однією з підстав для відводу судді в господарському судочинстві наявність стосунків з посадовою особою, особою, яка володіє корпоративними правами, таким чином, попередивши можливі рейдерські захоплення. Отже, було б доцільно закріпити відповідну норму і в положеннях чинного господарсько-процесуального законодавства України.

Ще однією підставою для відводу судді, передбаченою ст. 20 ГПК, є встановлення інших обставин, що викликають сумнів у його упередженості. Проводячи порівняльний аналіз із іншими процесуальними кодексами, слід відмітити, що ЦПК і КАС мають аналогічні норми, але передбачають і додаткові підстави для відводу судді, які, по суті, входять до складу поняття «інші обставини, що викликають сумнів», — такими нормами, зокрема, є п. 2 ст. 20 ЦПК та п. 2 ст. 27 КАС, зміст яких полягає в такому: «Суддя підлягає відводу, якщо він прямо чи опосередковано заінтересований в результаті розгляду справи». Аналогічна норма закріплена в п. 5 ст. 21 Арбітражного процесуального кодек-

су РФ [12], на підставі чого можна дійти висновку, що зазначене є поширеною законодавчою практикою. Однак за змістом ця норма, по суті, є складовою будь-якої іншої підстави, тому немає потреби її виокремлювати, і дуже добре, що розробник проекту ГПК № 2178 не вдався до спокуси продублювати відповідні положення у ст. 33 законопроекту.

Продовжуючи порівняльний аналіз із зарубіжним законодавством, слід звернути увагу на п. 6 ст. 21 Арбітражного процесуального кодексу Російської Федерації, згідно з яким підставою для відводу судді є перебування чи попереднє перебування у службовій чи іншій залежності від особи, яка бере участь у справі, чи її представника. Розмірковуючи над відповідним положенням, слід відмітити, що доволі складно оцінити рівень залежності, що може слугувати підставою для відводу, оскільки це суб'єктивний фактор, який значною мірою залежить від зацікавленості та інтересу певних осіб. Як влучно зазначає О. М. Вінник, інтерес є складною категорією, якій притаманна низка рис, що, на перший погляд, ніби взаємовиключають, але в комплексі доповнюють і урівноважують одна одну [13, с. 50].

Інтерес учасників судового процесу може бути спрямований на захист своїх порушених прав чи охоронюваних законом інтересів інших осіб у передбачених законом випадках. Досліджуючи категорію інтересу в праві, деякі дослідники доходять висновку про існування матеріально-правового інтересу і зумовленого ним процесуального інтересу [14, с. 62], які у своїй єдності визначають юридичну заінтересованість особи в процесі [15, с. 6]. Заінтересованість у процесі має не лише позивач, а й відповідач, для якого матеріально-правовий інтерес полягає у встановленні рішенням суду відсутності будь-яких правових обов'язків перед позивачем. На відміну від цивільного процесу, до господарського суду за захистом своїх порушених прав можуть звертатись особи, визначені у ст. 1 ГПК, якими переважно є підприємства та організації зі своєю структурою управління, і в такому контексті перебуван-

особами масової інформації відповідно, дотримання господарського, податкового, інвестування, участь у громадських діяльностей, і суб'єкта господарювання в ті цих відносин і відбувається до ділової репутації. При цьому об'єктів оцінки впливу на ділову репутацію, що її формує.

Цього ділова репутація суцільності визначається як загрози про якість вироблених продуктів, наданих по законодавства, договірних зобов'язань, правил оцінки суб'єкта господарювання (покупцями), діловими партнерами державної влади, громадянськими організаціями, засобами масової інформації [7]. Тому надзвичайно важливим є дослідження в засобах масової інформації посадових осіб, оскільки, якщо вони, воно здатне істотно зашкодити діловій репутації, а отже — і діяльності підприємства.

Ст. 20 ГПК суддя, який брав участь у справі, не може брати участі в справі у разі скасування рішення прийнятої за його участю. Зазначена норма не є повною, інтересованість судді може бути в тих випадках, коли суддя виступав в якості перекладача, секретаря судового засідання, провадження відповідного процесу в господарсько-процесуальному судстві і в проекті ГПК України, оскільки надасть відповідні положення з ЦПК (п. 1 ч. 1 ст. 20 ГПК).

Враховуючи, що за наявності підстав суддя повинен відвідати. З цих же підстав відвідати сторони та прокуратуру у судовому процесі. Факт, що сторони повинні

добросовісно користуватись своїми правами і не зловживати ними шляхом заявлення численних відводів судді (суддям), явно спрямованих на свідоме затягування судового процесу. Поняття «зловживання правом» у матеріальному аспекті застосовується у ч. 3 ст. 13 Цивільного кодексу України; заборона зловживання правом прямо закріплена у ст. 17 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Визначення цього поняття дав В. П. Грибанов. Зловживання правом — це особливий тип правопорушення, яке здійснюється уповноваженою стороною при реалізації нею належного їй права, пов'язане з використанням заборонених конкретних форм у межах дозволеного їй законом загального типу поведінки [19, с. 63].

Чинний ГПК не дає відповіді на питання, як повинен вчинити суд у разі зловживання сторонами чи третіми особами своїм правом на заявлення відводу, що, на нашу думку, є прогалиною у правовому регулюванні. Відповідь на це питання можна знайти в інформаційному листі Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування статті 20 Господарського процесуального кодексу України» від 3 серпня 2007 р. № 01-8/622 [20], згідно з яким у випадку, коли, в порушення приписів останньої з наведених норм ГПК, учасник судового процесу вдається до відвертого зловживання своїми правами шляхом заявлення численних відводів судді (суддям), явно спрямованих на свідоме затягування судового процесу, господарський суд не позбавлений права і можливості продовжити розгляд справи, в якій заявлено відвід, у тому ж засіданні з обов'язковим зазначенням про це в судовому рішенні та з наведенням у ньому відповідних мотивів. На нашу думку, такий підхід є виправданим і потребує правового закріплення в нормах ГПК.

Відповідно до ст. 20 ГПК питання про відвід судді вирішується головою господарського суду або його заступником, а про відвід заступника голови — головою господарського суду, який виносить з цього приводу ухвалу в триденний строк з дня надходження

заяви. Якщо голова господарського суду прийняв справу до свого провадження, питання про його відвід вирішується президією Вищого господарського суду України в триденний строк з дня надходження заяви про відвід. Порівнюючи відповідні положення з положеннями інших процесуальних кодексів, зокрема ст. 24 ЦПК, ст. 31 КАС та ст. 37 проекту ГПК, можна дійти висновку, що вони майже ідентичні і протилежні за суттю нині чинним положенням ст. 20 ГПК, оскільки питання про відвід за цими кодексами і проектом вирішується тим суддею (суддями), який розглядає справу, що дає, в свою чергу, підставу вести мову про упередженість суду при вирішенні цього питання. Адже судді, виносячи ухвалу, навряд чи зможуть об'єктивно оцінити підстави, що стосуються безпосередньо них самих, викладені в заяві про відвід.

Існуючий порядок відводу судді в господарському процесі здається більш-менш об'єктивним, однак і він має певні недоліки: наприклад, законодавчо не визначено, як бути у тому випадку, коли відвід заявлений судді при колегіальному розгляді справи чи колегії в цілому. Відповідь на це питання можна знайти, скориставшись зарубіжним досвідом, зокрема ст. 37 Господарського процесуального кодексу Республіки Білорусь чи ст. 25 Арбітражного процесуального кодексу Російської Федерації, згідно з якими при розгляді справи господарським судом у колегіальному складі питання про відвід судді господарського суду вирішується колегіальним складом господарського суду, який розглядає справу, у відсутності судді, який заявив самовідвід чи якому заявлений відвід. За рівної кількості голосів, поданих за відвід і проти відводу, суддя господарського суду вважається відведеним. Питання про відвід, заявлений декількома суддями господарського суду чи всьому колегіальному складу господарського суду, який розглядає справу, вирішується головою господарського суду або його заступником.

Отже, враховуючи вищевикладене доцільно усунути прогалину в правовому порядку вирішення заяви про відвід судді при

колегіальному розгляді справи чи оголошення відводу колегії суддів, деталізувавши відповідні положення, що, в свою чергу, сприятиме об'єктивному розгляду справи.

Досліджуючи порядок вирішення питання відводу судді в господарському процесі, хотілося б звернути увагу на порядок ведення протоколу розгляду відводу, оскільки це питання прямо не врегульовано в положеннях ГПК. Оскільки питання щодо відводу судді розглядається поза межами основного судового процесу у справі, то відомості про відвід неможливо внести до протоколу судового засідання. Цікавим є досвід Російської Федерації, де одні суди при розгляді питання про відвід не ведуть протоколу взагалі, інші ведуть протокол з посиланням на ч. 1 ст. 155 АПК РФ. Наприклад, в арбітражному суді Свердловської області розроблений шаблон протоколу розгляду питання відводу головою суду, його заступником чи головами судових складів. В інших випадках розгляд відводу відображається в протоколі судового засідання. Можливе винесення і ухвали в протокольній формі за підсумками розгляду заявленого відводу [21].

Досліджуючи вітчизняну судову практику, наприклад постанову Вищого господарського суду України «Про стан здійснення судочинства господарським судом Волинської області» [22], можна дійти висновку, що в деяких випадках у справах взагалі відсутні протоколи судових засідань, у деяких випадках протоколи не підписуються тощо.

Резюмуючи викладене, підтримуємо позицію Д. М. Притики, згідно з якою найголовнішим завданням у контексті проведення судової реформи є збереження та удосконалення системи господарських судів як найефективнішого знаряддя здійснення судочинства в економічній сфері, як гаранта економічної безпеки держави [23].

Пропонуємо статтю 20 викласти у такій редакції:

«Відвід судді в господарському процесі — це висловлена в письмовій формі недовіра судді (колегії) господарського суду в будь-якій інстанції на підставі особистих переконань та поведінки конкретного судді

(колегії) у конкретній справі внаслідок виявлення будь-якої особистої прихильності чи упередженості, заявлена позивачем, відповідачем, прокурором, якщо останній є учасником розгляду конкретної справи, і третіми особами.

Підстави для відводу судді:

1) він є членом сім'ї або родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) до шостого ступеня споріднення включно сторони або інших осіб, які беруть участь у справі, а якщо особа, яка бере участь у справі, є юридичною особою, — близьким родичем посадових осіб цієї юридичної особи, його засновників (учасників), власників;

2) перебування чи попереднє перебування судді у службовій чи іншій залежності від особи, яка бере участь у справі, чи її представника, або його перебування в особливих стосунках з останніми.

3) оголошення суддею публічних заяв або надання публічної оцінки по суті справи;

4) він брав участь у розгляді цієї справи або пов'язаної з нею справи як представник, секретар судового засідання, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач;

5) розглядав цю справу, і його повторна участь у її розгляді є недопустимою;

6) якщо є інші обставини, які викликають сумнів в об'єктивності та неупередженості судді.

За наявності зазначених підстав суддя повинен заявити самовідвід.

З цих же підстав відвід судді можуть заявити сторони та прокурор, який бере участь у судовому процесі.

Якщо учасник судового процесу відверто зловживає своїми правами шляхом заявлення численних відводів судді (суддям), явно спрямованих на свідоме затягування судового процесу, господарський суд не позбавлений права і можливості продовжити розгляд справи, в якій заявлено відвід, у тому ж засіданні з обов'язковим зазначенням про це в судовому рішенні та з наведенням у ньому відповідних мотивів.

Відвід повинен бути і

ляється у письмовій формі рішення спору. Заявляти можна лише у разі якщо до сторона чи прокурор чатку розгляду справи п

Питання про відвід судовою господарського суду голови господарського суду ступника голови — голові суду, який виносить з цієї в триденний строк з дня. Якщо голова господарського справу до свого провадження його відвід вирішується господарського суду у строк з дня надходження

С п і

1. Господарський процес України. — 1992. — №

2. Господарський процес 2008. — 360 с.

3. Рішення Європейського суду від 3 травня 2007 р. // Офіційний збірник

4. Рішення Європейського суду від 9 листопада 2006 р. // Офіційний збірник

5. Цивільний процесуальний кодекс України. — 2004. — № 40

6. Кодекс адміністративного судочинства України. — 2005. — № 34

7. Закон України «Про судову систему України». — Ст. 383.

8. Сімейний кодекс України. — Ст. 21—22. — Ст. 135.

9. Цивільний кодекс України. — Ст. 40—44. — Ст. 356.

10. Рішення Конституційного суду України, Державного керництва фінансів України «Про соціальний і правовий захист підприємств» (справа про офіційний вісник України. — 1997. — № 1)

11. Господарський процесуальний кодекс України. — Режим доступу: [http://www.gks.gov.ua](#)

12. Арбітражний процесуальний кодекс України. — Режим доступу: [http://www.gks.gov.ua](#)

13. Вінник О. М. Публічне забезпечення: монографія. — Київ: Юридичний факультет Київського національного університету імені Шевченка, 2008. — 128 с.

14. Зайцев І. М. Арбітражний процесуальний кодекс України. — Київ: Юридичний факультет Київського національного університету імені Шевченка, 2008. — 128 с.

15. Вукот М. А. Статус судді в Україні. — Київ: Юридичний факультет Київського національного університету імені Шевченка, 1968. — 76 с.

гній справі внаслідок виявленої прихильності чи виявлена позивачем, відповідно, якщо останній є учасником конкретної справи, і третім

дводу судді:

сім'ї або родичем (чоловіком, мати, вітчим, мачуха, дід, падчерка, брат, сестра, племінник, усиновлювач чи усиновлена дитина, член сім'ї (членів цих осіб) до шостого ступеня включно сторони або учасники справи, а якщо учасник у справі, є юридичною особою, його засновників, членів;

чи попереднє перебування в залежності від особи у справі, чи її перебування в особливих умовах;

уддею публічних заяв або осіб, які беруть участь у розгляді цієї справи;

або особи, які беруть участь у справі як представники сторони на засіданні, свідок, експерт, оцінювач;

справу, і його повторна участь у справі, є недопустимою;

ставини, які викликають сумніви щодо достовірності та неупередженості судді.

ачених підстав суддя повинен відмовитися від участі в розгляді справи.

відвід судді можуть заявити про це прокурор, який бере участь у справі, а також

дового процесу відвертою метою шляхом заявлених підстав (суддям), явно неспроможного з'явитися на засідання судового процесу, якщо суддя не позбавлений повноважень розглядати справу, а також

ено відвід, у тому ж разі, якщо суддя не позбавлений повноважень розглядати справу, а також

им зазначенням про це в постанові, а також

а з наведенням у ньому

Відвід повинен бути мотивованим, заявляється у письмовій формі до початку вирішення спору. Заявляти відвід після цього можна лише у разі якщо про підставу відводу сторона чи прокурор дізналися після початку розгляду справи по суті.

Питання про відвід судді вирішується головою господарського суду або заступником голови господарського суду, а про відвід заступника голови — головою господарського суду, який виносить з цього приводу ухвалу в триденний строк з дня надходження заяви. Якщо голова господарського суду прийняв справу до свого провадження, питання про його відвід вирішується президією Вищого господарського суду України в триденний строк з дня надходження заяви про відвід.

При розгляді справи господарським судом у колегіальному складі питання про відвід судді господарського суду вирішується колегіальним складом господарського суду, який розглядає справу, у відсутності судді, який заявив самовідвід чи якому заявлений відвід. За рівної кількості голосів, поданих за відвід і проти відводу, суддя господарського суду вважається відведеним.

Питання про відвід, заявлене декількома суддям господарського суду чи всьому колегіальному складу господарського суду, який розглядає справу, вирішується головою господарського суду чи його заступником у триденний строк з дня надходження заяви про відвід».

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56.
2. Господарське процесуальне право України : підруч. / за ред. О. І. Харитонові. — К. : Істина, 2008. — 360 с.
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бочан проти України» (Заява № 7577/02) від 3 травня 2007 р. // Офіційний вісник України. — 2007. — № 64. — Ст. 2512.
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Білуха проти України» (Заява № 33949/02) від 9 листопада 2006 р. // Офіційний вісник України. — 2007. — № 19. — Ст. 785.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40—41, 42. — Ст. 492.
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35—36, 37. — Ст. 446.
7. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради. — 1993. — № 39. — Ст. 383.
8. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 21—22. — Ст. 135.
9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40—44. — Ст. 356.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») від 3 червня 1999 р. № 5-рп/99 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 24. — Ст. 180.
11. Господарський процесуальний кодекс Республіки Білорусь від 15 грудня 1998 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?Regnom=1817.
12. Арбітражний процесуальний кодекс Російської Федерації від 24 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.consultant.ru/popular/apkrf/>.
13. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення : монографія / О. М. Вінник. — К. : Атіка, 2003. — 352 с.
14. Зайцев И. М. Арбитражное рассмотрение преддоговорных споров / И. М. Зайцев. — Саратов, 1973.
15. Вукот М. А. Стороны — основные лица искового производства / М. А. Вукот. — Саратов, 1968. — 76 с.